

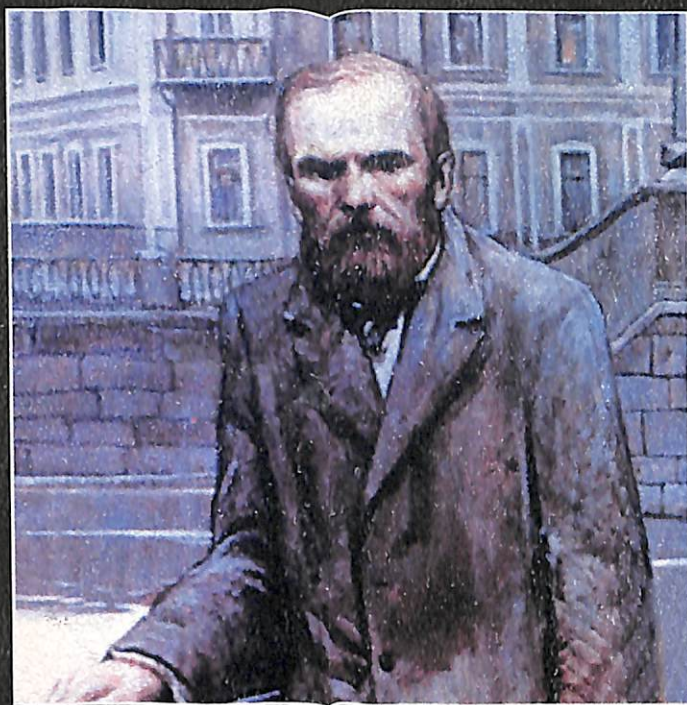
BIBLIOTEKA

814.07

2115

PROF. ALFRED UÇI

Dostojevski në kohën tonë

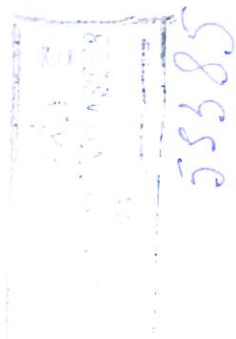
Argeta Lolly

8.J.H. 07
2115

Prof. Alfred Uçi

DOSTOJEVSKI NE KOHEN TONE

(Shënime kritiko - letrare)

Argeta LMG
Tiranë 1997

Përgatiti për botim: Mehmet Gëzhilli
Redaktore: Rozeta Uçi
Recensues: Dašan Shapllo
Fatos Arapi
Punoi në kompjuter: Merita Xhani

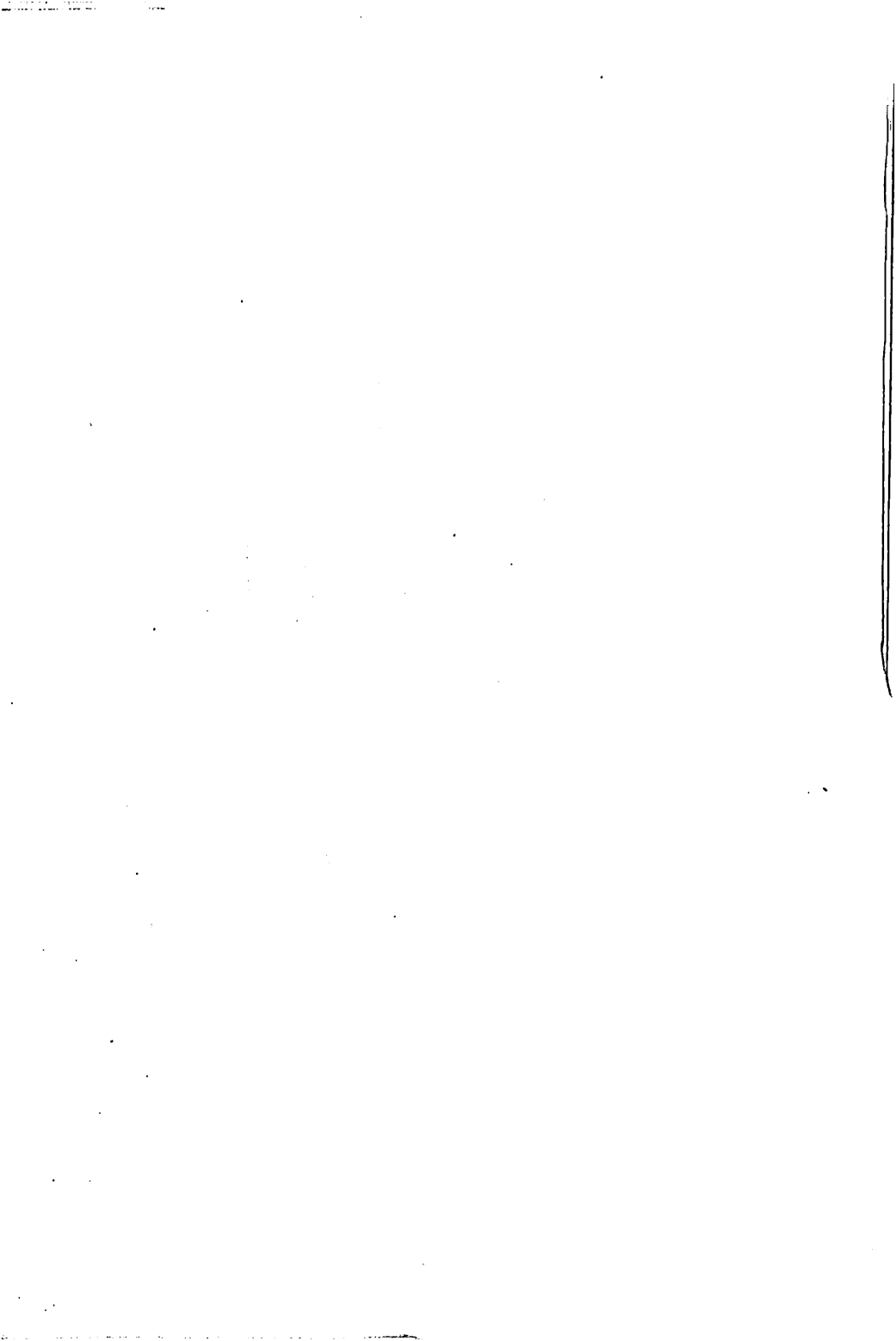
© Shtëpia Botuese: Argeta *LMG*

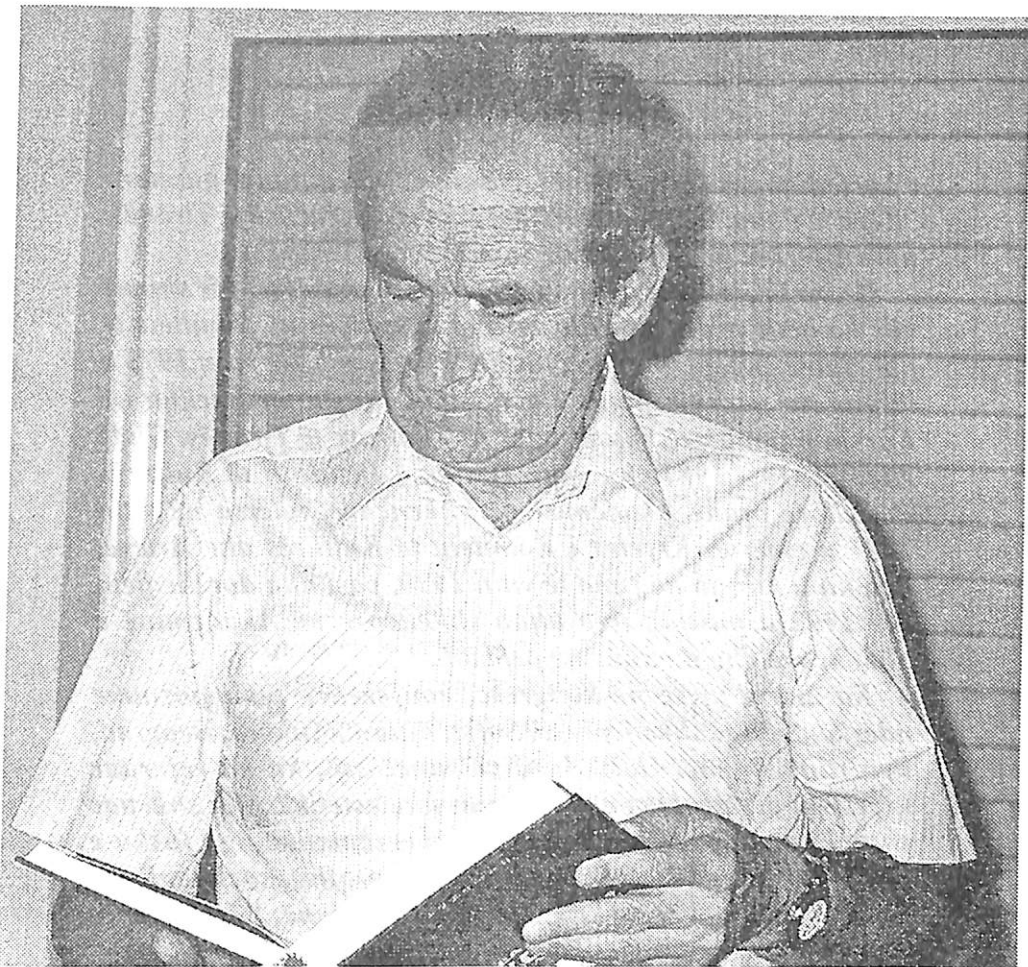
Tiranë, 1997

Ky libër u botua me ndihmën e

FONDACIONIT PER KULTÛREN DHE ARTET
“FAN NOLI”

Prof. Alfred Uçi

Akademik

Lindi në Korçë më 15.12.1930 në një familje me tradita të herëshme patriotike. Në moshën fare të re u aktivizua në Luftën Antifashiste Nacionalçlirimtare, partizan në Brigadën e IX-të S. Mësimet e mesme i mori në gjimnazin e Korçës, Tiranës dhe Shkodrës.

Nga viti 1949 - 1954 kreu studimet e larta në Fakultetin e Filozofisë të Universitetit "Llomonosov" të Moskës. Pas mbarimit të studimeve filloi punën pedagogjike në Institutin

e Lartë Ekonomik të Tiranës. Në vitin 1956 punoi si gazetar i "Zërit të Popullit", por, pas Konferencës së Partisë të Tiranës, u transferua.

Që me krijimin e Universitetit Shtetëror më 1957 për shumë vite ka qënë pedagog i filozofisë e i estetikës në fakultete të ndryshme. Më 1970 iu dha titulli "Profesor". Në vitin 1975 u largua me qarkullim nga Universiteti dhe punoi si lektor në Kursin tremujor të "kuadrove" të fshatrave të Tiranës. Gjatë viteve 1979 - 1987 ka qënë Drejtor i Institutit të Kulturës Popullore pranë Akademisë së Shkencave, ndërsa në vitin 1987 u emërua Kryetar i Komitetit të Kulturës dhe Arteve, nga ku u largua në fund të vitit 1990, pasi dha dorëheqjen. Më 1992 u pushua nga puna shkencore në Akademinë e Shkencave dhe u nxuar në pension.

Ka marrë pjesë në kongrese, konferenca e simpoziume ndërkombëtare shkencore në Sofje, Athinë, Ankara, Beograd, Prishtinë, Vjenë, Itali, Suedi, Francë etj., ku ka referuar kryesisht për probleme të kulturës dhe estetikës. Ka shkruar shumë artikuj, referate e kumtesa me tematikë nga fusha e filozofisë, estetikës, folkloristikës, etnografisë, sociologjisë e kritikës letrare. Veprat kryesore të botuara janë: "Jeta e vepra e Jani Vretos", "Estetika Jeta Arti" (1970), "Probleme të estetikës" (Prishtinë, 1980), "Mitologjia Folklori Letërsia" (1982), "Çështje teorike të estetikës dhe të kulturës" (1986), dhe gjatë viteve 1986 - 1989 ka botuar veprën e tij kryesore "Estetika" në tre vëllime.

Nga viti 1992 - 1996, përveç veprave "Shekspiri në botën shqiptare", e botuar më 1966 dhe "Dostojevski në kohën tonë", (1997) që po i paraqitet lexuesit ka shkruar dhe librat: "Me Danten nëpër Ferr, Purgator e Parajsë", "Eseistika filozofiko - estetike" (Servantes, Rable, Milton, Gëte etj.), "Problematika ekzistencialiste e letërsisë antike", "Estetika e groteskut" (teoria e historia) në dy vëllime, "Grotesku në folklorin tonë", "Vetkontestimi në estetikë", "Filozofia e njeriut" etj, që presin të botohen.

“ Në një kohë të turbullt, luhatjesh ose tranzicioni shfaqen kudo e gjithmonë ca palo njerëz. Unë s'e kam fjalën për ata që vetquhen “përparimtarë”, të cilët shpejtojnë gjithnjë, para të tjerëve (ky është kujdesi kryesor) , ndonse shpesh shpejtojnë për një qëllim të marrë, por të përcaktuar mirë. Jo, unë e kam fjalën për fundërina. Në çdo kohë tranzitore dalin në sipërfaqe e ngjiten lart këto fundërina, që ekzistojnë në çdo shoqëri, të cilëve nuk u mungon vetëm qëllimi, por edhe aftësia për të menajuar dhe që shprehin me gjithë forcën e tyre nervozizëm e padurim. Këto fundërina, pa e ditur vetë, bien e vihen nën komandën e një klike të vogël “përparimtarësh”, që veprojnë sipas një qëllimi të përcaktuar; kjo klikë i drejton këto fundërina aty ku i duhet, ndonse kjo klikë ndodh të jetë e përbërë edhe prej idiotësh të vërtetë... Dhe mendjet më të ndritura habiten e bëjnë pyetjen: Si ia lejuan vetes të mashtrohen prej tyre? ”.

F.M.Dostojevski

Pasqyra e lëndës

- Në vend të parathënjes
- Polifonizmi në romanet e Dostojevskit
- Bukuria - rruga e shpëtimit
- Dostojevski - uverturë e ekzistencializmit
- "Antiheroi" në krijimtarinë letrare të Dostojevskit
- Njeriu - viktimë apo fajtor?

Në vend të parathënies

Shkrimtari i madh rus, F.M. Dostojevski (1821-1881) ka hyrë, më në fund, përmes shumë vështirësish, në botën e letrave shqipe.

Një farë interesi paraqit "biografia" e kapërcimit të këtyre vështirësive.

Përkthyesit tanë të veprave të shkrimtarëve rusë, Leon Tolstoit, Çehovit e Gorkit, para Luftës së dytë botërore, nuk patën përfshirë në këtë listë F.M. Dostojevskin, ndoshta, edhe për shkak të paragjykimeve të përhapura nga kritika vulgare e Lindjes dhe e Perëndimit.

Gjatë okupacionit fashist mbritën në Shqipëri veprat kryesore të Dostojevskit në italisht, të cilat ithtarë të regjimit të atëhershëm i konsideronin "të dobishme" si libra gati "antisovjetike". Por nga rinia e shkolluar e shumica e intelektualëve përparimtarë Dostojevski u mirëprit për arsye të kundërta. Më duket se ai zu të çmohej kryesisht si një nga përfaqësuesit më të shquar të trashëgimisë letrare të popullit rus; vepra e tij konsiderohej një nga majat e letërsisë botërore, si për mjeshtrinë artistike, ashtu edhe për frymën humaniste në ndriçimin e jetës të njerëzve të mjerë, të varfër, të fyer e të nëpërkëmbur.

Pas Çlirimit të vendit për një kohë të gjatë, ndonse ndjehej mungesë e madhe në përvetësimin e vlerave të kulturës botërore, servilizmi ndaj "përvojës sovjetike" dhe sektarizmi mjaftuan që vepra letrare e Dostojevskit të lihej në harresë. Vétëm pas Kongresit XX-të të PKBS, më 1956, kur në Bashkimin Sovjetik filloi një rivlerësim më pozitiv i krijimtarisë së Dostojevskit, edhe në